

به نام خدا

●●انگته کلاس داری

۱۰۰ نکته چگونه تدریس کنیم؟

۱- شرایط تدریس:

الف: شرایط زمانی تدریس

۱. برای رفتن به کلاس تأخیر نداشته باشید و از تر نادرست «نظم مادر پی نظمی ماست» جداً پرهیز کنید؛ زیرا چنان شاگردان کلاس شما ۳۰ نفر باشند و شما ۱۰ دقیقه تأخیر کنید، در حقیقت ۳۰۰ دقیقه (۵ ساعت) از وقت انسان ها را به هدر داده اید و این اتلاف وقت قابل جبران نیست و نیز جز در موارد ضروری و غیر اختیاری، پیش از ۵۰ دقیقه تدریس نکنید و زمان هر جلسه تدریس را در نظر داشته باشید تا با کمی یا زیادی وقت روبه رو نشوید. یعنی درس را به موقع آغاز نمایید و به موقع نیز تمام کنید؛ زیرا پی نظمی استاد، شاگردان را نیز پی نظم می نماید و به گفته «سعدی»

پدر آرند غلامان او درخت از پیخ

اگر زباغ رعیت ملک خورد سیپی

۲. بین دو جلسه تدریس، حداقل ۱۰ دقیقه استراحت کنید؛ زیرا این استراحت تأثیر بسزایی در تدریس های بعدی شما خواهد داشت. از استاد کهنسالی پرسیدند: «شما با این سن و سال زیاد، چگونه این همه تدریس می کنید؟» پاسخ داد: «من در برابر یک ساعت تدریس، یک ساعت نیز استراحت می کنم.»

۳. هنگامی که خودتان در اواخر درس اعلام می کنید وقت درس تمام شده است، دیگر آن را ادامه ندهید؛ مگر آن که ادامه درس با مشورت خود شاگردان و بدون رودرپایستی آنان انجام گیرد.

۴. در کلاس های اختیاری - تا آن جا که امکان دارد - بکوشید زمان تدریس را تغییر ندهید و درس را بدون علت ضروری تعطیل نکنید. استادی می گفت: «به تجربه برای من ثابت شده است که تغییر زمان کلاس و یا تعطیل کردن کوتاه مدت آن، باعث کم شدن تعداد شاگردان می شود.»

۵. درس خود را اسرائیل توجه به زمان پیش پینی شده و تعداد جلسات تدریس و روزهای تعطیل زمانبندی کنید تا از نظر زمانی در پایان دوره یا ترم و یا سال با مشکلی روبه رو نشوید. این کار نوعی «برنامه ریزی آموزشی» نامیده می شود. استادی را می شناسم که همیشه با شروع درس ها تقویمی تهیه می نماید و با توجه به روز های تعطیل و تعداد جلسات، برای درس خود برنامه ریزی می کند.

ب : شرایط مکانی تدریس

۶. سعی کنید مکان تدریس تان دارای دما، روشنایی، مساحت، بهداشت، آرامش، میز و صندلی مناسب باشد.

۷. شاگردانی را که گوش و یا چشمشان ضعیف است، در جلوی کلاس و شاگردانی که قدشان بلند است، در انتهای کلاس بنشانید و فاصله شما با شاگردان فاصله مناسب باشد؛ به طوری که صدای تان برای همه آنان به خوبی شنیده شود.

۸. در صورت امکان، محل کلاس را در چایی انتخاب کنید که مورد سوء استفاده عده ای خاص قرار نگیرد و از محل سکونت شاگردان بسیار دور باشد.

ج : شرایط آموزش تدریس

۹. در پایان هر دوره آموزشی خود، با نظر خواهی از فراگیران به ارزیابی آموزشی و تأثیرات پرورشی درس خود بپردازید. برای این کار می توانید حداقل سه سؤال را در اختیار آنان بگذارید؛ ۱- نکات منفی کلاس؛ ۲- نکات مثبت کلاس؛ ۳- نظرات و پیشنهادهای.

۱۰. در آغاز راه، هر درسی را به همان صورتی که می خواهید تدریس کنید، در جای خلوت و پیش از تدریس، تمرین کنید.

۱۱. در مواردی که کتاب و یا متن درسی وجود ندارد، در صورت امکان به شاگردان خود، جزوه و متن درسی بدهید.

۱۲. مطالب درسی را دسته بندی کنید؛ زیرا دسته بندی مطالب در تفهیم درس و کیفیت تدریس بسیار مؤثر است.

پیارای سخن گوی پاک سرای بساط سخن را یکایک به جای

۱۳. رؤوس مطالب درسی را روی یک کاغذ کوچک بنویسید و از روی آن تدریس کنید تا مطلبی فراموشتان نشود.

۱۴. یکی از مهمترین اصول آموزشی، داشتن «تنوع» در هنگام آموزش است؛ پس بیشتر به آن توجه کنید.

۱۵. به حضور و غیاب شاگردان، جز در موارد استثنایی، توجه داشته باشید. می توانید برای استفاده بیشتر از وقت، شخصی مطمئن را برای انجام این کار معین کنید.

۱۶. اگر سؤالی را در کلاس مطرح کردید، سرانجام جواب آن را بدهید و آن را پی جواب نگذارید.

۱۷. سعی کنید در هر جلسه تدریس، مطالب نو و تازه ای نیز برای شاگردان خود داشته باشید. این امر موجب پویایی و بالندگی کلاس شما خواهد شد.

۱۸. در صورت امکان، تعداد شاگردان کلاستان از ۲۰ نفر بیشتر نباشد، اگر چه تغییر شرایط در تغییر تعداد شاگردان نیز تأثیر می گذارد.

۱۹. درس را از افراد مختلف و از جای جای کلاس و در اوقات گوناگون بپرسید تا همه شاگردان همواره از آمادگی درسی برخوردار باشند و نیز احساس تبعیض نکنند.

۲۰. شاگردان را با روش های گوناگون و مناسب، نسبت به یادگیری درس تشنه کنید؛ به گفته «مولانا

آب کم چو تشنگی آور به دست تا بچو شد آبت از بالا و پست

۲۱. در کلاس درس، سوالات خود را به گونه ای مطرح کنید که شاگردان را به اندیشیدن وا دارد و در حل آن سوالات کمک کند؛ نه اینکه فقط نادانی آنان را ظاهر سازد.

۲۲. تا آن جا که امکان دارد انجام تکالیف درسی را به عنوان معجزات و جریمه و تنبیه، از فراگیران نخواستید.

۲۳. سوالات مناسب ولی خارج از موضوع درس را پس از پایان کلاس چوای دهید؛ نه این که آن ها را هنگام تدریس پاسخ دهید و نه این که اصلاً پاسخ ندهید.

۲۴. چنانچه خستگی را در وجود شاگردان احساس کردید، در صورت امکان، از تدریس خودداری کنید. گاه این خستگی در شاگردان به صورت های گوناگونی مانند نگاه به ساعت، گذاشتن پلک ها روی هم، بستن کتاب و کلاسور یا صدای بلند، سخن گفتن با یکدیگر، توجه نکردن به درس و نگاه به جاهای دیگر و ... جلوه گر می شود.

۲۵. اگر متن درسی یا کتابی برای خود دارید، نخست مطالب آن را دسته بندی کرده، روی تابلو بنویسید و توضیح دهید و سپس آن ها را با متن درسی و کتاب تطبیق دهید.

۲۶. موضوع و عنوان درس را در آغاز تدریس مشخص و بازگو کنید و در صورت امکان، آن را به صورت سؤال یا طرح مسأله در آورید و روی تابلو بنویسید. یکی از استادان با تجربه و با سابقه همیشه در آغاز تدریس خود، موضوع و عنوان درس را روی تابلو می نوشت و سپس آن را برای فراگیران بیان می کرد.

۲۷. اگر شبه ای را برای مخاطبان خود مطرح می کنید، آن را بدون پاسخ نگذارید. در غیر این صورت، جداً از طرح این گونه شبهات بپرهیزید.

۲۸. خلاصه و جمع بندی و نتیجه درس را در پایان تدریس برای شاگردان خود بیان نمایید.

۲۹. گاهی برخی از شاگردان، سؤال شاگردان دیگر و به ویژه شاگردان ردیف جلوی کلاس را نمی شنوند و یا متوجه نمی شوند؛ در این صورت، یک بار دیگر سؤال را تکرار کنید و توضیح دهید تا همه شاگردان، آن را دریابند و سپس پاسخ دهید.

۳۰. بکشید از طرح مطالب بدون مدرک و مأخذ و یا با مدرک و مأخذ نامعتبر خودداری نمایید، بلکه مدرک و مأخذ مطالب را نیز به طور صحیح و دقیق ذکر کنید.

۳۱. اگر از شاگردان سؤالی می کنید. تا آن جا که امکان دارد. اجازه دهید خود شاگردان پاسخ آن را بیابند و بگویند و یا حتی زمینه پاسخ دادن را نیز برای آن ها فراهم آورید؛ نه اینکه خودتان پی درنگ پاسخ بدهید.

۳۲. در صورتی که پاسخ سؤالی را به بعد موکول می کنید، آن سؤال را در ذهن خود داشته باشید و یا بر صفحه کاغذی یادداشت نمایید تا حتماً پاسخش را در جلسات بعد به دانش آموزان بدهید.

۳۳. جواب سؤالات شاگردان را با کلمات و عباراتی مانند «ظاهراً»، «احتمالاً»، «فکر می کنم»، و «تقریباً این طور است» ندهید؛ بلکه بکشید پاسخ آن ها را به طور صحیح بیابید و سپس به طور دقیق و قطعی به آنان بگویید.

۳۴. برخی از روانشناسان معتقدند که اگر بخواهیم تمام اصول یادگیری را در یک اصل خلاصه کنیم، آن اصل عبارت است از: «توجه کردن به آموخته های قبلی فراگیران» پس به این اصل، بسیار توجه کنید.

۳۵. در صورت امکان، از شاگردان خود، هم آزمون کتبی، هم آزمون شفاهی و هم آزمون عملی بگیریید.

۳۶. مطلبی را که شاگردان با سعی و تلاش خود به دست می آورند، از آن خود می دانند و آن را از روی علاقه و بدون مقاومت می پذیرند. از این رو، زمینه دستیابی به مطالب به وسیله خود شاگردان را برای آنان فراهم آورید.

۳۷. یکی از روانپزشکان می گوید: «شاگردان حدود ۲۵ دقیقه می توانند روی یک موضوع خاص تمرکز کافی داشته باشند. پس از آن، تمرکز حواسشان سیر نزولی خواهد داشت.» از این رو، باید پس از این مدت، در کلاس درس «تنوع» ایجاد کنید.

۳۸. استادی می گفت: «تعلیم و تربیت هماهنگی می خواهد.» از این رو، باید با مدیر، سرپرست، مسئول، معاون، همکاران دیگر و یا حتی با پدر و مادر شاگردان، هماهنگی داشته باشید تا تلاش شما پیهوده و بی حاصل نباشد.

۳۹. تا آن جا که امکان دارد، اوقات استراحت و زنگ تفریح دانش آموزان را نگیرید؛ زیرا در چنین اوقاتی، فرآیند یادگیری سید نزولی فراوانی خواهد داشت.

۴۰. به گونه ای تدریس کنید که دانش آموزان با استعداد پسندند و انش آموزان کم استعداد درک کنند.

د: شرایط روحی و عاطفی تدریس

۴۱. هنگام نشاط روحی و عاطفی، با خوش رویی، نرم خوئی و خونسردی تدریس کنید؛ و در صورت امکان، از تدریس هنگام کسالت، عصبانیت، خواب آلودگی، اضطراب، نگرانی، ناراحتی و غمگینی پرهیزید.

۴۲. خودتان در تدریس، شور و احساس داشته باشید تا بتوانید شور و احساس شاگردان را نیز برانگیزانید.

۴۳. تدریس نیازمند «تفریح» است و «تفریح» است و «تفریح»؛ آن را فراموش نکنید.

۴۴. رابطه صمیمی و عاطفی با شاگردان برقرار کنید و آنان را در حل مشکلات خانوادگی و گرفتاری های شخصی شان یاری دهید؛ زیرا ممکن است رسیدگی نکردن به این گونه مسائل، باعث افت تحصیلی آنان نیز شود.

۲- ویژگی های مدرس

ا: ویژگی علمی و درسی مدرس

۴۵. پیش از آغاز تدریس، از مسؤولان مربوط، یک شناخت اجمالی از موقعیت محل و وضع شاگردان و سطح معلومات آنان به دست آورید.

۴۶. به شاگردان خود اجازه سخن گفتن و سؤال کردن بدهید و سخنان آنان را بدون دلیل قطع نکنید. آیا فقط ما معلمان حق سخن گفتن و سؤال کردن داریم؟

۴۷. اگر پیرون از کلاس حادثه ای رخ داد، در صورت امکان، آن را با مطالب درسی خود ارتباط دهید و یا به صورت کوتاه درباره آن سخن بگویید تا آن حادثه، فکر و ذهن فراگیران را به خود مشغول نکند.

۴۸. برای تشویق شاگردان، هدایا و جوایزی را - اگرچه اندک و مانند یک دفتر و خودکار باشد - در نظر بگیرید و در مناسبت های ویژه و مختلف به آنان بدهید.

۴۹. یکی از روانپزشکان می گفت: «جاذبه پیش از ساختن است». به این نکته مهم توجه کنید و ارتباط صحیح و با جاذبه ای بین خود و مخاطبانتان به وجود نیآورده اید، به تعلیم و تربیت و ساختن آنان کمتر پردازید و یا حتی نپردازید.

۵۰. هنگام تدریس از گروه گرایی و چنان بازی پرهیزید و تدریس را فدای آن نکنید؛ بلکه حق مدار و حق گرا و مستقل و آزاد اندیش باشید.

۵۱. یکی از ویژگی های هر استادی تسلط علمی او بر موضوع و محتوای درس است. از این رو برای تدریس خود، پیش مطالعه داشته باشید؛ زیرا گفته اند: «پی مایه فطیر است» و سعی کنید که مشکلات روزمره زندگی مانند مشکلات اقتصادی، دلیلی برای مطالعه نکردن و مانعی برای علم اندوزی تان نگردد.

۵۲. با توجه به شرایط، از دادن سوالات و تمرینات مناسب به دانش آموزان غفلت نورزید تا بتوانید کیفیت آموزش و تدریس خود را ارزیابی نمایید و ارتباط مستمر شاگردان با مطالب درس شان را حفظ کنید.

۵۳. در صورت امکان و پیش از آغاز هر درسی، در مورد مطالب دروس قبلی، از دانش

آموزان و دانشجویان خود - اگر چه از یک نفر باشد - سؤالاتی بکنید؛ زیرا علاوه بر رشد کیفی آموزش، به تجربه ثابت شده است که فراگیران معمولاً درس استادان پرشش گر را مطالعه می نمایند، ولی به مطالعه درس استادان دیگر کمتر توجه می کنند.

۵۴. در زمان های مناسب از برگزاری آزمون های غیبه موفف غفلت نوزید و پاسخ صحیح سؤالات آزمون و نتیجه آن را در اسرع وقت به شاگردان بگوئید.

۵۵. کتاب کمک درسی و منابعی را که با موضوع و محتوای درسی شاگردان مرتبط است، به آنان معرفی کنید.

۵۶. برای تدریس خود طرح و برنامه ریزی درسی داشته باشید؛ زیرا تأثیر پسزایی در کیفیت و کمیت آموزش و تدریس شما خواهد داشت.

ب : ویژگی های ادبی و هنری مدرس

۵۷. قلم و بیان خود را با کسب آگاهی از دستور زبان و آیین نگارش و با مطالعه نثرهای فخیم و شعرهای زیبا، زیبا و روان کنید. زیرا قلم و بیان صحیح و زیبای شما در تدریس تان تأثیر مثبت خواهد گذاشت. مثلاً به جای واژه «کور» از واژه «ناپینا» و یا «روشندل» استفاده نمایید، و یا املائی کلمات «دوم» و «سوم» و «ذغالی» را به صورت صحیح آن یعنی «دوم» و «سوم» و «زغال» بنویسد.

۵۸. از خطی زیبا و خوانا برخوردار باشید؛ زیرا گاه دانش آموزان از چگونگی خط معلم، به شخصیت وی پی می برند. و البته چگونگی خط، در تدریس انسان و جاذبه ی آن پی تأثیر نیست. یکی از مدرسان خوش خط می گفت: «گاهی از شاگردان خود در مورد کلاس و تدریس ام نظر خواهی می نمایم، یکی از نکاتی که به آن اشاره می کنند، این است که خط زیبای شما در جذابیت تدریس و تفهیم مطالب به ما مؤثر بوده است.»

۵۹. واژه های غیرایرانی به ویژه واژه های انگلیسی را در صورت دانستن تلفظ و معنای صحیح آن به کار ببرید. در غیر این صورت، از به کار گیری آن ها خودداری ورزید؛ زیرا تأثیر منفی آن پیش از تأثیر مثبت آن است و باید عطایش را به لقایش بخشید.

ج : ویژگی های جسمی و ظاهری مدرس

۶۰. تدریس نیازمند تقویت جسمانی است، پس آن را فراموش نکنید؛ مثلاً پین هر دو جلسه تدریس چیزی بخورید و یا بنوشید، اگر چه اندک باشد.

۶۱. به آراستگی ظاهر خود، از قییل شانه کردن موها، تمیز بودن و پاره نبودن لباس ها، پدپو نبودن جوراب ها، واکس زدن کفش ها، پد پو نبودن دهان، مسواک زدن دندان ها، خوشبوئی، پاکیزه بودن بدن، و جز آن توجه وافر داشته باشید.

۶۲. پیش از رفتن به کلاس، خود را در آینه ببینید و حتی یک آینه ی کوچک به همراه خود داشته باشید.

۶۳. اگر جراحت یا بیماری ظاهری و مانند آن دارید، پیش از آغاز تدریس، درباره اش توضیح مختصری بدهید تا ذهن شاگردان در طول تدریس، به آن مشغول نشود.

۶۴. گاهی هنگام تدریس کمی راه بروید و تحرک و جابه جایی داشته باشید و از نشستن در یک جا و به صورت یکنواخت پرهیز کنید.

د : ویژگی های اخلاقی و تربیتی مدرس

۶۵. اخلاص و تقوا و تواضع داشته باشید؛ مثلاً از مرید پاری مرید خواهی چشم پوشید و کمتر بگویید «فلانی از مریدان یا شاگردان من بوده است».

۶۶. برای خودتان نیز خودسازی داشته باشید تا بتوانید شاگردانتان را نیز بسازید: ذات نیافته از هستی بخش کی تواند که شود هستی بخش

خشک ابری که بود ز آب تھی ناید از وی صفت آب دهی

۶۷. در گفتن کلمه «نمی دانم» شهامت داشته باشید. شیخ مرتضی انصاری (رحمه الله)، از عالمان برجسته شیعه و با آن همه عظمت علمی، هنگامی که مطلبی را از ایشان پرسیدند و پاسخ آن را نمی دانستند، با لهجه محلی سه بار می فرمودند: «ندوئم، ندوئم، ندوئم».

۶۸. به وعده ها و قول هایی که در کلاس می دهید و به ویژه برای هدیه و جایزه، عمل کنید. استادی می گفت: «به بچه ای، در برابر جواب صحیحی که به سؤال داده بود، قول دادم جایزه ای به او بدهم، ولی آن را فراموش کردم. پس از یک سال، آن بچه را در کنار پدرش دیدم. تا چشمش به من افتاد، به پدرش رو کرد و گفت: این آقا به من جایزه نداد.»

۶۹. نسبت به شاگردان خود محبت داشته باشید؛ زیرا این امر باعث می شود که شاگرد نیز به استاد خود محبت داشته باشد؛ و همین محبت دو سویه در تفهیم و تفهم نیز تأثیر خواهد داشت. از استادی پرسیدند: «چرا فلان شاگرد، درس شما را نمی فهمد؟» پاسخ داد: «زیرا به من محبت ندارد.»

۷۰. به شاگردان هیچ گونه توهینی نکنید و آنان را مؤدبانه صدا نمایید، مثلاً شاگردان را - اگر پسر هستند یا پیشوند «آقا» همچون آقای علوی و اگر دختر هستند، یا پیشوند «خانم» همچون خانم فاطمی صدا کنید.

۷۱. خنده بی جا (و بلند و با دهان باز) نکنید و شاگردان را پیش از اندازه نخندانید تا هیبت و شخصیت شما نزد آنان کم رنگ یا بی رنگ نشود. شاگردی گفته بود: «ما هنگام خندیدن استادمان نگاه می کنیم که چقدر دهان خود را باز می کند، ما نیز هنگام خندیدن به همان اندازه دهان خود را باز می کنیم.»

۷۲. از داشتن عادات نامطلوب، مانند بازی کردن با تسبیح، موی سر و صورت، ناخن، دکمه لباس، یقه، عینک، خودکار، گوش، پینی و جز آن، پرهیزید.

۷۳. در کلاس درس، از گفتن کلمات و جملات رکیک و شوخی های خارج از ادب و نزاکت جداً پرهیز کنید، حتی اگر به دلیل های نادرست، مانند «بین الأحباب تسقط الأداب»؛ «میان دوستان، رعایت آداب فردی و اجتماعی ساقط می شود.» این کار را نزد دوستانتان و خودی ها انجام می دهید، دلیل بر آن نمی شود که این کار را نزد غریبه ها و شاگردان خود نیز انجام دهید.

۷۴. اگر مطلبی را به صورت اشتباه برای دانش آموزان بیان کردید، آن اشتباه را در همان جلسه و یا در جلسات بعد برطرف نمایید.

۷۵. به شاگردان خود به ویژه هنگام ورود به کلاس، سلام کنید و سلام آنان را با گرمی پیشتر و به صورتی بهتر جواب دهید و بر این پندار نباشید که این کار از شخصیت معلم می کاهد بلکه به تجربه ثابت شده است که بر شخصیت او می افزاید.

۷۶. از گفتار خشن، تند، گوش خراش، نامفهوم، یکنواخت، کسل کننده و تکیه کلام هایی مانند «در حقیقت»، «در واقع»، «به اصطلاح»، «به قول معروف»، «به حساب»، «این ها»، «عرض کنم به حضور شما» و ... خوداری ورزید.

۷۷. هنگام تدریس و در حضور شاگردان، دست در بینی و گوش خود نکنید، زیرا هم کار زشتی است و هم غالباً شاگردان رفتار معلم را زیر ذره بین قرار می دهند و از او الگو می گیرند و تقلید می نمایند. از این رو، باید مراقب رفتار و کردار خود باشید؛ مثلاً یکی از معلمان ورزش، بر اثر آسیب دیدگی زانو چپ خود، زانو پندی به پایش می پندد. پس از چند جلسه تدریس، متوجه می شود تعدادی از شاگردان بدون هیچ گونه آسیب دیدگی، به زانوی چپ خود زانو پند بسته و از او تقلید کرده اند.

۷۸. به سخنان شاگردان خود گوش فرادهید و حتی به انتقادهای آنان توجه کنید. یکی از شاگردان علامه طباطبایی (رحمه الله) می گوید: «استاد بزرگوار ما بسیار مؤدب بود. به سخنان دیگران خوب گوش می داد. سخن کسی را قطع نمی کرد و اگر سخن حقی را می شنید، تصدیق می کرد.»

۷۹. تنبیه همه افراد یک گروه بر اثر رفتار بد یک فرد یا گروه کوچک تر کار عاقلانه و خدا پسندانه ای نیست. پس مواظب باشید تر و خشک را با هم نسوزانید. و تا آن جا که ممکن است از تهدید و سرزنش شاگردان پرهیز کنید و این کار را به ویژه نزد دیگران انجام ندهید. و بکشید که شاگردان متخلف را به عذرخواهی از خودتان مجبور نکنید، و در صورت عذرخواهی، عذرانشان را پذیرا باشید.

۸۰. اخلاص علمی ایجاد می کند که به جهت کم بودن فراگیران، کلاس درس خود را تعطیل نکنید و از به کار گیری کلمه «من» در حد امکان خودداری ورزید. یکی از شاگردان علامه طباطبایی (رحمه الله) می گوید: «مدت سی سال در خدمت علامه بودم و یک بار کلمه «من» را از ایشان نشنیدم.»

ه: ویژگی های معنوی مدرس

۸۱. در تدریس بر خدا توکل کنید و به معصومان، مخصوصاً مولی علی، حضرت زهرا، امام حسین و امام زمان (علیهم السلام)، توسل بچوینید. و پیش از هر دوره کلاسداری، دو رکعت نماز بخوانید و سپس از خدا بخواهید که شما را در تدریس موفق بدارد. و پیش از آغاز هر کلاس، عبارت «یا صاحب الزمان ادرکنی»، یا عبارت «یا فاطمه الزهراء ادرکنی»، و یا مانند آن را فراموش نکنید.

۸۲. هنگام تدریس، با طهارت باشید و درس خود را با نام خدا و ولی خدا (علیهم السلام)، آغاز نمایید و می توانید مانند یکی از استادان، ثواب تدریس خود را به یکی از معصومان هدیه کنید. و با حمد خدا و درود و صلوات بر پیامبر عزیز خدا (صلی الله علیه و آله) و معصومان (علیهم السلام) درس خود را شروع نمایید. پس از پایان هر دوره تدریس و به شکرانه موفقیت در آن، دو رکعت نماز بخوانید.

۳ - روش های تدریس

۸۳. بکشید برای تدریس خود، «روش تدریس» داشته باشید. از این رو، شایسته و حتی بایسته است که با روش های کلی تدریس و روش های اختصاصی تدریس هر درس آشنا شوید؛ زیرا گفته اند: «دنیای امروز دنیای یادگیری روش ها و به کار گیری آن هاست». و معمولاً هنرمندی هر استاد در جلسه اول تدریس وی و بر اساس روشی که در تدریس خود بر می گزیند، مشخص می شود. پس درباره آن بسیار پندیشید و آن را دست کم نگیرید.

۸۴. روش های تدریس را به صورت روش روخوانی و توضیح، روش سؤال و جواب، روش غیر مستقیم، روش عملی، روش سمعی و بصری و روش تلفیقی و آمیخته از روش های پیشین نام برده اند. بدین جهت، می توانید این روش ها به ویژه روش های آخر را در تدریس های خود بکار گیرید. و در روش تدریس توجه نمایید طبق آماري که برخی از روانشناسان داده اند، حدود ۸۰٪ یادگیری از راه چشم و بقیه آن، از راه حواس دیگر انجام می گیرد. از این رو تا آن جا که امکان دارد، موارد و مطالب خود را به صورت بصری نیز ارائه کنید، زیرا گفته اند: «یک تصویر گویا تر از هزار کلمه است.»

۴- فنون و مهارت های تدریس

۸۵. فنون و مهارت های پیش از تدریس مانند آماده کردن طرح درسی و یا ایجاد فضای مناسب آموزشی و فنون و مهارت های ضمن تدریس، مانند آماده سازی ذهنی شاگردان و یا استفاده از روش تفهیم و القای غیر مستقیم، و فنون و مهارت های پس از تدریس، مانند ارزشیابی از تدریس خودتان و یا ارزشیابی از تحصیل شاگردان را در نظر داشته باشید و آن ها را بکار گیرید.

۵- مراحل تدریس

۸۶. مراحل تدریس عبارتند از:

۱- مقدمه چینی؛

۲- ارائه مواد و اطلاعات و تجزیه و تحلیل آن ها؛

۳- جمع بندی و نتیجه گیری؛

پکوشید این مراحل را در تدریس تان رعایت کنید.

۶- مواد مورد استفاده در تدریس

۸۷. می توانید در تدریس خود و متناسب با شرایط آن، از مواد گوناگونی همچون آیات، روایات، اصول و قواعد عقلی، قوانین و نظریات علمی، سخنان بزرگان دین و دانش مانند حضرت امام خمینی (قدس سره)، مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)، دکتر حسابداری و انیشتین، آمار و اخبار صحیح و دقیق، شعر، داستان، خاطره، مثال و تشبیه، مثل، لطیفه های مفید و مؤدبانه و جملات و قطعه های زیبایی ادبی استفاده نمایید.

۷ - ابزارهای تدریس (وسایل کمک آموزشی)

۸۸. در تدریس از ابزارهایی مانند گچ، تخته سیاه یا وایت برد، طرح و نمودار و لوحه، عکس و پوستر، فیلم و اسلاید، نوارهای صوتی و تصویری، کامپیوتر پلند گو، اورهد، اپک، فیلم، استریپ استفاده کنید. تا به ارتقاء کیفی آموزش خود پیغزایید.

۸۹. می توانید در آغاز تدریس، خلاصه درس را روی تابلو بنویسید و یک دید کلی نسبت به درس جدید را برای شاگردان فراهم کنید.

۹۰. مواظب باشید روی تخته سیاه یا وایت برد و یا مانند آن، در برابر مطالبی که نوشته اید، نایستید.

۹۱. روی تخته سیاه یا وایت برد و مانند آن هر مطلبی را بنویسید، بلکه فقط مطالب مهم و ضروری را آن هم به صورت دسته بندی شده بنویسید.

۹۲. هنگامی که روی تخته سیاه مطلبی را می نویسید، در همان زمان آن را با صدایی رسا بخوانید تا همه شاگردان، آن مطلب را بشنوند و بدون درنگ بنویسند و منتظر کنار رفتن شما از روی تخته نباشند.

۹۳. عنوان و موضوع درس را در بالای تخته و در قسمت وسط و یا سمت راست آن بنویسید و در صورت امکان آن را تا پایان درس پاک نکنید.

۹۴. چیزهایی مانند گچ را به طرف شاگردان پرتاب نکنید. و چنانچه گچ از دستتان افتاد، آن را بردارید. استادی درباره ی روش تدریس و کلاس خود از شاگردان نظر خواهی کرده بود. یکی از شاگردان تیزبین از ایشان انتقاد کرده و برای وی نوشته بود: «استاد! یک روز هنگام تدریس گچ از دستتان روی زمین افتاد و شما آن را برداشتید و پایتان را روی آن گذاشتید و آن را از بین بردید و با این کارتان اسراف کردید.»

۹۵. تخته گچی را آهسته از بالا به پایین پاک نمایید تا فضای کلاس را گرد آلود و غیر بهداشتی نکنید، و در صورت امکان، از تخته پاک کنی استفاده کنید که هنگام پاک کردن مطلب درسی صدا ندهد و تخته را سفید و کثیف نکند.

۹۶. نوشتن عبارت های «بسم الله الرحمن الرحيم» و یا «باسمه تعالی» را روی تخته گچی و پیش از نوشتن هر مطلبی فراموش ننمایید.

۹۷. مطالب نوشته شده یا کشیده شده روی تخته سیاه را، هر چند اندک هم باشند، با دست یا انگشت خود پاک نکنید. و در صورت امکان، برای نوشتن مطالب و یا کشیدن شکل ها و به ویژه مطالب و شکل های مهم درسی، از گچ رنگی - غیر از گچ قرمز و رنگ هایی مانند آن، که به وضوح دیده نمی شوند - استفاده نمایید.

۹۸. برای نشان دادن مطالبی که روی تخته گچی یا وایت برد و یا مانند آن کشیده و یا نوشته شده است، می توانید از یک چوب اشاره و یا یک خط کش و یا آنتن رادیو استفاده کنید.

۹۹. مواظب باشید هنگام نوشتن مطالب روی تخته گچی، لباس و سر و صورت و موهای خود را سفید و گچی ننمایید. و در صورت سفید و گچی شدن، حتماً آن را پاک کنید.

۱۰۰. توجه نمایید که تخته گچی که پیش از پیرون رفتن از کلاس، پاک کنید تا برای معلم بعدی آماده باشد.

منبع: <http://www.salehinonline.ir>

گرد آوری و ویرایش: علی عیسانی